

**ТАРАС
ГРИГОРОВИЧ
ШЕВЧЕНКО –
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ГЕНІЙ УКРАЇНИ
(1814 — 1861)**

Тарас Шевченко - Хто Це?

- ▶ Геній, мислитель, пророк. Людина незвичайної долі й незвичайного таланту, що здобула світову славу.
- ▶ Тарас Шевченко (відомий також як Кобзар) український поет, письменник, художник, громадський та політичний діяч, фольклорист, етнограф, член Кирило-Мефодіївського братства.
- ▶ Тарас Григорович Шевченко народився 9 березня 1814 р. у селі Моринцях у родині Григорія Івановича Шевченка і Катерини Якимівни Бойко.
- ▶ Батьки Шевченка були кріпаками магната генерал-лейтенанта Василя Васильовича Енгельгардта – поміщика, що володів 50 тисячами кріпаків і був власником близько 160 тисяч десятин землі. До володінь Енгельгардта належали також села Моринці і Кирилівка, де проходило дитинство малого Тараса.
- ▶ Через рік після народження Тараса родина переїздить із Моринців до Кирилівки. У родині, крім Тараса, було шестеро дітей – старші сестри Катерина та Марія, брат Микита, молодші сестри Ярина, Марія, брат Йосип.
- ▶ До смерті матері (у 1823 р.), живучи під її опікою, хлопчик, здавалося, і горя не знав. Опісля ж, почалися ті життєві негаразди, які переслідували Тараса до самої могили. У овдовілого батька на руках лишається п'ятеро дітей, а згодом у їхню хату ввійшла мачуха зі своїми трьома малолітніми дітьми. З гірким болем згадуватиме пізніше поет цей період свого життя: злидні, сварки, несправедливість, знуцання.
- ▶ У 1825 році помирає батько. Після смерті батька малого Тараса віддали в школу до сільського дяка, де він вчився читати й писати, засвоїв часослов і Псалтир.
- ▶ З 1828 року Тарас деякий час живе у маляра, той, запримітивши його меткість, залишає при собі у прислуги. У 1836 році термін контракту закінчився, але Шевченко залишився в художника вже як найманий робітник підмайстер. За своє життя Шевченко намалював 150 портретів.
- ▶ У перших числах квітня 1837 року російський художник К. Брюллов розпочав працю над портретом В. Жуковського. Цю роботу передбачалося розіграти в лотереї і на зібрані кошти викупити художника Тараса Шевченка з неволі у пана Енгельгардта. У квітні 1838 року панові Енгельгардту було вручено величезну на той час суму – 2500 карбованців. 22 квітня 1838 року підписано документ, яким поміщик надавав Шевченкові волю.
- ▶ А наступного дня Тарас уже відвідував художні класи Академії й невдовзі став одним з найулюбленіших учнів К. Брюллова. Рада Академії тричі нагороджувала його срібними медалями другого ступеня.

Тарас Шевченко - Хто Це?

Продовження

- ▶ У квітні 1840 року з'являється друком збірка Т. Шевченка «Кобзар». Сьогодні до збірки “Кобзар” входить 286 творів.
- ▶ У 1846 року він знайомиться з М. Костомаровим, одним із організаторів Кирило-Мефодіївського товариства, бере участь у його засіданнях.
- ▶ У березні 1847р. товариство було розгромлене. Почалися арешти. Шевченка заарештували 5 квітня 1847р., а 17-го привезли до Петербурга й на час слідства ув'язнили в казематі III відділу. Були заборонені й Шевченкові книжки.
- ▶ 8 червня 1847р. Шевченка привезли до Оренбурга, звідти до Орської кріпості, де він мав відбувати солдатську службу. Шевченка заарештовували декілька разів за порушення царської заборони писати і малювати. Всупереч царській забороні, Шевченко продовжував малювати і писати навіть на засланні.
- ▶ 1857р. – закінчується період заслання.
- ▶ 1860р. – присвоюється звання академіка.
- ▶ Улітку 1860 року знайомиться з Ликерою Полусмаковою, жінкою, яку, як йому здається, шукав усе життя. Та побудувати сімейне щастя йому так і не судилося. З осені починає різко занепадати здоров'я поета. Заслання підірвало здоров'я Шевченка.
- ▶ На початку 1861р. він тяжко захворів. Та навіть хворим продовжує він малювати, писати вірші, листуватися. 9 березня поет ще одержав вітальні телеграми з нагоди дня народження, а наступного дня, 10 березня 1861р. помер.
- ▶ Щиро любив Т. Шевченко рідну землю, природу України. Україні він віддав своє життя і мріяв бачити її і народ український вільними.
- ▶ Тарас Григорович Шевченко – центральна постать українського, літературного процесу XIX століття. Шевченко відіграв важливу історичну роль у розвитку української літературної мови. Він установив ту структуру української літературної мови, яка збереглась у всьому істотному як основа сучасної мови, тобто розвинув і утвердив певний склад словника і граматичний лад української мови, які стали нормою і зразком для письменників, преси, театру тощо. У своїй поезії Шевченко звернувся до тем, проблем та ідей, які до нього ще не порушувались в українській літературі або порушувалися не сміливо й соціально обмежено.

Кобзар

- ▶ Колись у сиву давнину, ходили по Україні старі люди (часто вони були сліпі), співали про тяжке життя, про героїчні подвиги козаків. Співаючи, вони грали на старовинному інструменті – кобзі. Назва інструменту і дала назву – кобзарі. Шевченко не грав на кобзі, не співав пісень по дорогах України, але коли читаєш його твори, то ніби чуєш ніжну, сумну пісню про тяжке життя народу. Кобзар – український народний співець, що супроводить свій спів грою на кобзі. Можна було побачити в містах, селах, на дорогах. Водили їх хлопчики поводитирі, бо майже всі були невидючі. Кобза – старовинний український народний струнний інструмент.

«Тополя»

- **Жанр:** балада з казково-фантастичними подіями. Балада (фр. Ballade) — невеликий за розміром ліроепічний твір фольклорного походження на легендарну чи історичну тему, з драматично напруженим сюжетом. У ньому, як правило, йде оповідь про щось незвичайне, виняткове, героїчне.
- **Основна думка:** кохання — це не тільки щире почуття, а й те, через що любляче серце страждає у поневіряннях.
- **Композиція**
 - **Експозиція:** вступна частина до твору, де поет описує із сумом тополю.
 - **Зав'язка:** «Полюбила чорноброва Козака дівчина.»
 - **Розвиток дії:** зустрічі дівчини з козаком, які завдали молодій чимало страждань після її розлучення з хлопцем
 - **Кульмінація:** дівчина вирішує скористатися зіллям ворожки для швидкого повернення козака.
 - **Розв'язка:** дівчина за допомогою зілля ворожки стала тополею.

«Тополя» - Коротко

Росте тополя край дороги "Стан високий, лист широкий..." Хто не йде мимо, той звертає увагу: "Чумак іде подивиться Та й голову схилить; Чабан вранці з сопілкою Сяде на могилі".

Люди дивуються: чому тополя одна серед поля, хто її посадив? Вигляд самотньої тополі наводить сум на подорожніх.

Автор розповідає трагічну історію. Чорнобрива дівчина полюбила молодого козака, а той пішов на війну, та й загинув.

"Якби знала, що загине, — Була б не пустила".

Ніхто не знає, що йому судилося на віку. А дівочий вік такий короткий: "До полудня, та й зав'яне, Брови полиняють..."

Пригадує дівчина, як ходив до неї козак, як жалів її. Вона його любила та серцем відчувала, що щось має статись:

"Воно чуло недоленьку, А сказати не вміло".

Коли поїхав козак на війну, дівчині й світ білий став не милий. І соловейко не так співає, і сонечко не так світить:

"Без милого батько, мати — Як чужії люде".

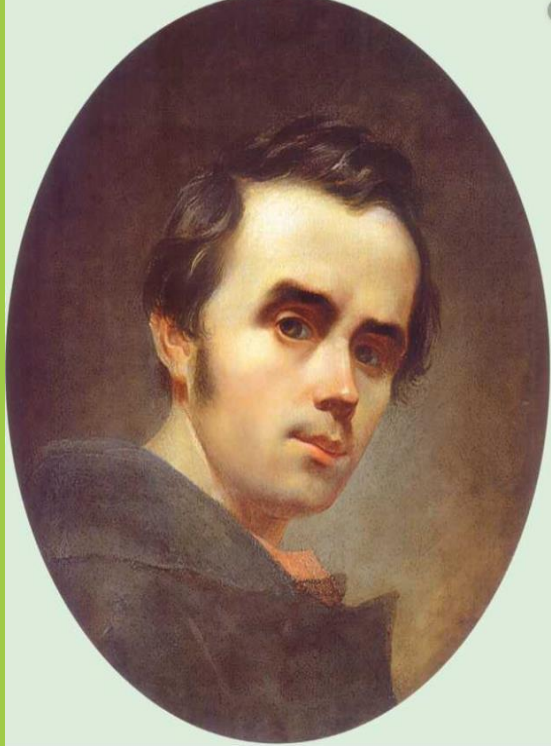
Прошли роки, а хлопець не повертався. Дівчина з туги марніла, а мати потай домовлялася видати її заміж за іншого, "за старого, багатого". Дівчина йде до знахарки, щоб дізнатися про свою долю. Та дає їй зілля й посилає до криниці, де й відбувається чарування:

"Зілля дива наробило — Тополею стала. Не вернулася додому, Не діждала пари".

ТАРАС
ШЕВЧЕНКО

Тополя

Літературна Спадщина Тараса Шевченка

- ▶ Друковані тексти його творів, що друкувалися як за життя автора, так і по його смерті. Усього Шевченко написав 237 віршів та поем, із них 235 українською та 2 російською мовами

- ▶ Найвідоміші:

«Заповіт»
«Катерина»
«Тополя»
«Думи Мої»
«Гамалія»
«Іван Підкова»
«Сон»
«Гайдамаки»
«Мені Тринадцятий Минало»
«Садок Вишневий Коло Хати»
і багато інших.....

*Найвідоміші
автопортрети
Тараса
Шевченка*

Тарас Шевченко - 10 Фактів про Життя і Творчість

1. Кобзар української культури. Найбільш відомою книгою Шевченка звичайно ж є "Кобзар". Зібрані в «Кобзарі» вірші перекладені на понад сотню мов світу.
2. Ідея перенесення столиці. Перебуваючи в членстві Кирило-Мефодіївського товариства, Шевченко висував ідеї автономного статусу України та інших слов'янських держав, і столицею такої багатонаціональної держави він бачив місто Київ, а не Москву.
3. Освіта Шевченка - всього 2 класу. Основна освіта українського художника тривала всього два роки. Її він отримав в церковно-прихожанській школі.
4. Тарас Григорович Шевченко був людиною середнього зросту. Зберігся «Формулярний список про службу лінійного Оренбурзького батальйону №1», у якому зазначено зріст рядового Шевченка 2 аршини і 5 вершків, що дорівнює 164, 46 см.
5. Тарас Шевченко: життя в Оренбурзі. Причиною заслання Шевченка в Оренбург рядовим були його неприйнятні для Миколи І висловлювання. Крім цього, поетові заборонили займатися творчістю. Однак цю заборону він ігнорував. Саме в Оренбурзі Тарас написав велику частину своїх повістей.
6. Як і всі творчі натури Шевченко був романтиком. Першим коханням молодого Шевченка була Оксана Коваленко, його ровесниця. Тарас перебуваючи у власності свого пана Павла Енгельгардта мусив поїхати до Вільна. Розлука була несподівана і довга. Усе своє життя Шевченко згадував ту дівчину, яку колись кохав.
7. Останні дні свого життя Шевченко провів в Петербурзі. Поховали його на Смоленському кладовищі. Однак за день до своєї смерті, в свій день народження, 9 березня, поет попросив свого вірного друга Григорія Честахівського, щоб в разі його смерті похорон відбувся в Каневі. Через два місяці, виконуючи заповіт поета, друзі перевезли його прах на Україну і поховали на Чернечій (тепер Тарасова) горі біля Канева.
8. Шуба і вечірки. Молодий Шевченко був тим ще модником. З легкістю витрачав гроші на красивий і модний одяг, любив білі парусинові костюми і якимось з гонорару навіть купив собі енотову шубу. Нелегка доля талановитого молодика робила його страшенно популярним в петербурзьких домах.
9. Дослідники творчості Шевченка стверджують, що він за життя намалював 1300 картин, портретів, малюнків, ескізів тощо, з яких дійшли до нас близько 800 робіт.
10. На початку 70-х років минулого століття вдалося вперше зблизька сфотографувати Меркурій. Космічна станція «Марінер-10» зафіксувала близько 300 кратерів, один з яких було названо на честь Тараса Шевченка. Його діаметр – 137 км. А у грудні 1976 року Кобзарем було названо астероїд головного поясу 2427.

Домашнє Завдання

Вправа 1. Прочитай всі слайди презентації і спробуй запам'ятати.

Вправа 2: Прочитай твір «Тополя».

Вправа 3. Дай відповіді на запитання письмово.

1. Хто такий Тарас Шевченко?
2. Де і коли народився Тарас Шевченко?
3. Де вчився Тарас після смерті батька?
4. Як було звати пана, в якого Тарасові батьки були кріпаками?
5. Як було викуплено Шевченка з кріпацтва?
6. Коли з'явилася друком збірка «Кобзар»?
7. Чому заарештовували Шевченка?
8. Скільки творів входить до збірки «Кобзар» сьогодні?
9. Хто такі кобзарі?
10. Яке було значення творчості Шевченка в розвитку української літератури?
11. Які твори Шевченка ти знаєш?
12. Про що розповідається в баладі «Тополя»?